

Päiväys
11.11.2021

1 (2)

Diaarinumero
20636/2021

JULKINEN KUULUTUS

Valitus vesilain mukaisesta päätöksestä

Vesilain 15 luvun 3 §:n mukaan Vaasan hallinto-oikeuden on annettava lupaviranomaisen, valtion valvontaviranomaisen ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen vesilain nojalla antaman päätöksen sekä ojitustoimituksessa annetun päätöksen johdosta jätetty valitus tiedoksi julkisella kuulutuksella noudattaen, mitä hallintolain 62 a §:ssä säädetään. Tieto kuulutuksesta on julkaistava hankkeen vaikutusalueen kunnissa noudattaen, mitä kuntalain 108 §:ssä säädetään.

Kuulutuksen julkaisupäivä Vaasan hallinto-oikeuden verkkosivuilla

11.11.2021

Valituksen tiedoksisaantipäivä

Hallintolain 62 a §:n 3 momentin mukaan tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivänä kuulutuksen julkaisemisajankohdasta.

Valituksen tiedoksisaantipäivä on 18.11.2021.

Asia

UPM Energy Oy on jättänyt Vaasan hallinto-oikeuteen valituksen Itä-Suomen aluehallintoviraston vesilain mukaisesta lupapäätöksestä 16.4.2021 nro 34/2021 (Pielisen juokсутusta koskevien lupamääräysten muuttaminen, Kaltimon voimalaitos, Joensuu). Hakijana Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Valitusasiakirjan nähtävilläpito

Tämä kuulutus ja valitus pidetään nähtävillä 11.11. - 9.12.2021 Vaasan hallinto-oikeuden verkkosivuilla (<https://oikeus.fi/hallintooikeudet/vaasanhallinto-oikeus/fi/index/hallintooikeudenkuulutukset/valituskuulutukset.html>). Hallinto-oikeuden verkkosivuilla valitus on ilman liitteitä. Tieto kuulutuksesta on julkaistava Joensuun kaupungissa, Lieksan kaupungissa, Nurmeksien kaupungissa, Juuan kunnassa ja Kontiolahden kunnassa.

Hallintolain 62 b §:n mukaan julkisen kuulutuksen ja kuulutettavan asiakirjan tiedot julkaistaan, jollei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu. Henkilötiedoista julkaistaan kuitenkin ainoastaan tiedonsaannin kannalta välttämättömät henkilötiedot.

Mahdollisuus vastineen antamiseen

Vaasan hallinto-oikeus varaa asianosaisille, joita asia erityisesti koskee, tilaisuuden vastineen antamiseen. Mahdollinen vastine tulee toimittaa hallinto-oikeuteen **viimeistään 9.12.2021**. Luvan hakijalle ja viranomaisille varataan erikseen tilaisuus vastineen antamiseen.

Vastineeseen on merkittävä sen tekijän nimi, postiosoite, puhelinnumero ja mahdollinen sähköpostiosoite. Vastineessa on ilmoitettava asian diaarinumero 20636/2021.

Kiinteistön osaomistajaa pyydetään antamaan tieto kuulutuksesta myös kiinteistön mahdollisille muille omistajille ja haltijoille.

VAASAN HALLINTO-OIKEUS
Kuulemiskanslia
029 56 42729

Tuomioistuimen yhteystiedot

Vaasan hallinto-oikeus
Korsholmanpuistikko 43, 4 krs (PL 204), 65101 Vaasa
Sähköposti: vaasa.hao@oikeus.fi
Puh: 029 56 42780

Hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelu:
<https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>

Henkilötietojen käsittelyyn ja tietosuojaan liittyvät tiedot ovat saatavilla:
<https://oikeus.fi/hallintooikeudet/vaasanhallinto-oikeus/fi/>

Vaasan hallinto-oikeudelle

Valitus

Asia

Pielisen juoksutusta koskevien lupamääräysten muuttaminen, Kaltimon voimalaitos, Joensuu.

Valituksenalainen päätös

Itä-Suomen aluehallintoviraston päätös Nro 34/2021, julkaistu 16.4.2021.

Diaarinumero ISAVI/2158/2019

Valittaja UPM Energy Oy
PL 380, 00101 HELSINKI

Asiamies Paasi & Kivi Oy
Urpiaistie 22, 96400 ROVANIEMI

Hankkeen tausta

Pielinen on Suomen suurin säännöstelemättömän järvi. Sen vedenkorkeus voi vaihdella paljonkin riippuen sadannasta ja kulloisestakin luonnontilaisesta virtaamasta. UPM Energy Oy:n omistamalla Kaltimon voimalaitoksella juoksutusten tulee vastata Pielisjoelle laadittua purkautumistaulukon luonnonmukaista virtaamaa.

Luonnonmukaisista virtaamista saadaan juoksutusten avulla poiketa hetkellisten pienten poikkeamien lisäksi tilapäisesti vain silloin, kun se on välttämätöntä hyyteen muodostumisen tai muiden poikkeuksellisten sääolosuhteiden vuoksi. Muissa poikkeuksellisissa vesitilanteissa vedenpintoihin voidaan vaikuttaa hakemalla erikseen vesilain mukaista vaarantorjuntalupaa.

Voimantuotantoa toteuttaessaan Kaltimon voimalaitoksen luvanhaltija ei siten voi vaikuttaa Pielisen vedenkorkeuksiin ja virtaamiin.

Pielisen säännöstelymahdollisuuksista on etenkin kuivien kesien jälkeen säännöllisesti keskusteltu. Kiinnostus Pielisen mahdollista säännöstelyä kohtaan kasvoi jälleen 2000-luvun alussa esiintyneiden kuivien kesien myötä, kun vesistön käyttömahdollisuuksia etenkin kuivimpina aikoina haluttiin parantaa. Alueen kuntien päätavoitteena on ollut erityisesti kaikkien alimpien kesä- ja syysaikaisten vedenkorkeuksien nostomahdollisuuksien selvittäminen.

Pielisen säännöstelyn edistämisen tavoista ei kuitenkaan ole päästy riittävään yksimielisyyteen.

Voimalaitoksen luvanhaltija on useissa eri yhteyksissä ilmoittanut olevansa valmis lisäämään voimantuottajien ja viranomaisten välistä yhteistyötä, jonka avulla voidaan vähentää tulvasta tai kuivuudesta aiheutuvia haitallisia vaikutuksia. Tavoitteen saavuttaminen ei edellytä Kaltimon voimalaitoksen saattamista edes väliaikaisesti viranomaisohjaukseen.

Keskeisimmät lainkohdat

Vesilain 3 luvun 4 § Luvan myöntämisen yleiset edellytykset

Lupa vesitaloushankkeelle myönnetään, jos:

- 1) hanke ei sanottavasti loukkaa yleistä tai yksityistä etua; tai
- 2) hankkeesta yleisille tai yksityisille eduille saatava hyöty on huomattava verrattuna siitä yleisille tai yksityisille eduille koituviin menetyksiin.

Lupaa ei kuitenkaan saa myöntää, jos vesitaloushanke vaarantaa yleistä terveydentilaa tai turvallisuutta, aiheuttaa huomattavia vahingollisia muutoksia ympäristön luonnonsuhteissa tai vesiluonnossa ja sen toiminnassa taikka suuresti huonontaa paikkakunnan asutus- tai elinkeino-oloja.

Hakijalla on oltava oikeus hankkeen edellyttämiin alueisiin. Jos hakija ei omista aluetta tai hallitse sitä pysyvällä käyttöoikeudella, luvan myöntämisen edellytyksenä on, että hakijalle myönnetään oikeus alueen käyttämiseen siten kuin 2 luvussa säädetään tai että hakija esittää luotettavan selvityksen siitä, miten oikeus alueeseen järjestetään.

Vesilain 3 luvun 21 § Lupamääräysten muu tarkistaminen ja uusien määräysten antaminen

Lupaviranomainen voi hakemuksesta tarkistaa lupamääräyksiä ja antaa uusia määräyksiä, jos:

.....

- 4) tulvasta tai kuivuudesta voi aiheutua yleistä vaaraa ihmisen hengelle, turvallisuudelle tai terveydelle, suurta vahinkoa yleiselle edulle tai suurta ja laaja-alaista vahinkoa yksityiselle edulle, eikä näitä vaikutuksia muutoin voida riittävästi vähentää.

Jollei lupapäätöksessä toisin määrätä, hakemus lupamääräysten tarkistamiseksi tai uusien määräysten antamiseksi 1 momentin 1 kohdan nojalla on tehtävä kymmenen vuoden kuluessa 18 §:n mukaisen valmistumisilmoituksen tekemisestä.

Lupamääräysten tarkistaminen tai uusien määräysten antaminen 1 momentin 2–4 kohdan nojalla ei saa sanottavasti vähentää hankkeesta saatavaa hyötyä. Tarkistamisesta tai uusien määräysten antamisesta aiheutuvat muut kuin vähäiset edunmenetykset määrätään hakijan korvattaviksi noudattaen soveltuvin osin, mitä 13 luvussa säädetään. Jos lupamääräyksiä tarkistetaan tai uusia lupamääräyksiä annetaan 1 momentin 4 kohdan nojalla, tästä aiheutuvien edunmenetysten korvaamiseen sovelletaan lisäksi, mitä 18 luvun 6 §:n 1 momentissa säädetään.

Hakemuksen lupamääräysten tarkistamisesta tai uusien määräysten antamisesta 1 momentin 1–3 kohdan nojalla voi tehdä haitallisen vaikutuksen kohteena olevan yksityisen edun haltija, kunta, valvontaviranomainen tai asiassa yleistä etua valvova viranomainen. Hakemuksen 1 momentin 4 kohdan nojalla voi tehdä valtion valvontaviranomainen ottaen huomioon, mitä 18 luvun 3 a §:ssä säädetään. Lupaviranomaisen on käsiteltävä asia soveltuvin osin kuten lupahakemus.

Vesilain 18 luvun 3 a § Vesistöalueen padotus- ja juoksutus selvitys

Valtion valvontaviranomainen laatii tarvittaessa selvityksen toimenpiteistä, joilla tulvasta tai kuivuudesta aiheutuvia haitallisia vaikutuksia voidaan vähentää (*vesistöalueen padotus- ja juoksutus selvitys*). Selvityksessä on tarkasteltava sellaisia vedenkorkeuksiin ja virtaamiin vaikuttavia toimenpiteitä, jotka hankkeesta vastaava voi suorittaa vesitaloushanketta toteuttaessaan. Selvityksessä on lisäksi tarkasteltava mahdollisuuksia sovittaa toimenpiteet yhteen vesistöalueen muiden vesitaloushankkeiden kanssa siten, että tulvasta tai kuivuudesta aiheutuvat vahingolliset seuraukset jäävät kokonaisuutena arvioiden mahdollisimman vähäisiksi. Selvitys on laadittava riittävässä yhteistyössä hankkeista vastaavien sekä asianomaisten kuntien ja muiden viranomaisten kanssa.

Vesistöalueen padotus- ja juoksutus selvityksen perusteella valtion valvontaviranomainen voi tehdä lupaviranomaiselle hakemuksen vesitaloushanketta koskevien lupamääräysten tarkistamiseksi tai uusien määräysten antamiseksi 3 luvun 21 §:n 1 momentin 4 kohdan nojalla.

Maa- ja metsätalousministeriö voi määrätä, että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus huolehtii 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen tehtävien hoitamisesta toisen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimialueella.

Vesilain 18 luvun 4 § Vaarantorjuntatoimet

Jos poikkeuksellisista luonnonoloista tai muusta ylivoimaisesta tapahtumasta aiheutuu tulva tai muu sellainen vesistön tai sen vesiolojen muutos, josta voi aiheutua yleistä vaaraa ihmisen hengelle, turvallisuudelle tai terveydelle, suurta vahinkoa yleiselle edulle tai suurta ja laaja-alaista vahinkoa yksityiselle edulle, lupaviranomaisen on määrättävä valtion valvontaviranomainen tai vesitaloushankkeesta vastaava ryhtymään vaaran poistamiseksi tai vahinkojen vähentämiseksi välttämättömiin väliaikaisiin toimenpiteisiin. Määräys voidaan antaa sen estämättä, mitä tässä laissa säädetään tai sen nojalla annetuissa luvissa tai päätöksissä määrätään. (30.12.2013/1193)

Jos luvan saaneen vesitaloushankkeen toteuttamiseksi on tarpeen ryhtyä kiireellisesti väliaikaisiin toimenpiteisiin hanketta uhkaavan kuivuuden, tulvan, sortuman, jään tai muun poikkeuksellisen syyn vuoksi, lupaviranomainen voi hakemuksesta antaa vesitaloushankkeesta vastaavalle oikeuden ryhtyä tarpeellisiin toimenpiteisiin haitallisten seurausten estämiseksi.

Hakemuksen 1 momentissa tarkoitetun määräyksen antamiseksi voi tehdä valtion valvontaviranomainen. Jos asian kiireellisyys tai muu painava syy sitä edellyttää, 1 ja 2 momentissa tarkoitettu hakemus

voidaan käsitellä noudattamatta, mitä 11 luvussa säädetään hakemusasioiden käsittelystä. Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettu lupaviranomaisen päätös saadaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta.

Vesilain 19 luvun 7 § Säännöstely

Jos säännöstelyhankkeesta, jolle on myönnetty lupa ennen 1 päivää toukokuuta 1991, aiheutuu vesiympäristön ja sen käytön kannalta huomattavia haitallisia vaikutuksia, asianomaisen valtion valvontaviranomaisen tulee selvittää mahdollisuudet vähentää säännöstelyn haitallisia vaikutuksia. Selvitys on tehtävä riittävässä yhteistyössä luvanhaltijan, säännöstelystä hyötyä saavien, vaikutusalueen kuntien ja asianomaisten viranomaisten kanssa. Valtion valvontaviranomaisen tulee tarvittaessa kuulla muitakin asianosaistahoja.

Kun 1 momentissa tarkoitettu selvitys on tehty, valtion valvontaviranomainen, kalatalousviranomainen tai kunta voi hakea lupamääräysten tarkistamista tai uusien määräysten asettamista, jollei haitallisia vaikutuksia voida muutoin riittävästi vähentää.

Tarkistamisen edellytyksenä on, että siitä saatava hyöty on yleisen edun kannalta olosuhteisiin nähden merkittävä. Tarkistaminen ei saa myöskään vähentää huomattavasti säännöstelystä saatavaa kokonaisyötyä eikä muuttaa olennaisesti säännöstelyn alkuperäistä tarkoitusta, ellei se ole jo menettänyt merkityksensä. Jos tarkistamisen edellytykset ilmeisesti ovat olemassa, lupaviranomainen voi, jollei hakemusasiakirjoissa ole riittävä selvitystä, määrätä myös luvanhaltijan toimittamaan lupaviranomaiselle tarvittavat lisäselvitykset. Tähän lupaviranomaisen päätökseen ei saa hakea erikseen muutosta. Jollei luvanhaltija ole toimittanut lisäselvitystä määräajassa lupaviranomaiselle, se voidaan teettää hänen kustannuksellaan. Tarkistamiseen sovelletaan soveltuvin osin, mitä 3 luvun 21 §:ssä säädetään.

Tarkistamisesta aiheutuvat edunmenetykset, jolleivät ne ole vähäisiä, määrätään hakijan korvattaviksi noudattaen soveltuvin osin 13 luvun säännöksiä. Korvaukset maksetaan kuitenkin valtion varoista, jos tarkistamisella ei ole pääasiassa paikallista merkitystä. Säännöstelystä saatavan hyödyn menetyksestä maksettavia korvauksia voidaan sovitella ottaen huomioon tarkistamisesta saatavat hyödyt ja siitä aiheutuvat edunmenetykset sekä aika, jonka hyödynsaaja on voinut käyttää säännöstelyä hyväkseen.

Vesilain 19 luku 8 § Vedenkorkeuteen tai vedenjuoksuun vaikuttavat lupamääräykset

Muulle kuin säännöstelyä koskevalle vesitaloushankkeelle ennen tämän lain voimaantuloa myönnetyn luvan vedenkorkeuteen tai vedenjuoksuun vaikuttavia lupamääräyksiä voidaan tarkistaa tai antaa uusia määräyksiä noudattaen soveltuvin osin, mitä 7 §:ssä säädetään.

Aikaisemmat vaiheet

Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen hakemus

Ryhtyessään valmistelemaan nyt vireille panemaansa hakemusta Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen alkuperäisenä tarkoituksena oli laittaa vireille vesilain 19 luvun 8 §:n tarkoittama hakemus. Todetessaan, että luvanhaltijan voimantuotantohankkeesta ei aiheudu lainkohdan tarkoittamia ”vesiympäristön ja sen käytön kannalta huomattavia haitallisia vaikutuksia” hakemusta muutettiin eikä sitä enää perustella edellä mainitulla vesilain säännöksellä.

Vireille panemassaan hakemuksessa lupamuutosta vaaditaan vesilain 3 luvun 4 §:n perusteella. Hakemuksen liitteenä seuraavassa hakemussuunnitelmassa tuodaan esille myös vesilain 3 luvun 21 §:n 1 momentin 4 kohdassa mainitut seikat, mutta tarkistamisen oikeudelliset edellytykset kytketään hyötyjen ja haittojen väliseen etuvertailuun eli niin sanottuun intressivertailuun. Oikeudellisia edellytyksiä käsitellään suunnitelman sivulla 69, jossa päädytään seuraavaan lopputulemaan:

”Edellä esitetyn perusteella Pielisen juoksutussäännön tarkistamisesta saavat hyödyt ovat huomattavat verrattuna mahdollisiin minimaalisiin haittoihin. Juoksutussäännön tarkistamisen tavoitteena on vesiliikenteen olosuhteiden parantaminen sekä vesistön ja sen rantojen virkistyskäyttömahdollisuuksien parantaminen, joten sillä on katsottava olevan hyötyisiä tarkoituksia. Säännöstelyn tarkistamisen ei arvioida sanottavasti loukkaavan yleistä tai yksityistä etua. Vesilain 3 luvun 4 §:n mukaiset edellytykset luvan myöntämiseen Pieliseen juoksutussäännön tarkistamiseksi ovat olemassa”.

Hakemuskirjelmässä lupa vaaditaan myönnettäväksi vesilain 3 luvun 4 §:n perusteella. Hakemuskirjelmän viimeinen kappale kuuluu seuraavasti:

”Hankkeen toteuttamisesta aiheutuvat hyödyt ovat huomattavat haittoihin verrattuna. Hankkeen toteuttamisesta ei myöskään arvioida aiheutuvan sanottavaa haittaa yleiselle tai yksityiselle edulle. Vesilain 3 luvun 4 §:n mukaiset edellytykset luvan myöntämiseen Pielisen juoksutussäännön tarkistamiseksi ovat olemassa”

Muistutus

Jättämässään muistutuksessa UMP Energy Oy vaati, että hakemus tulee hylätä, koska se ei täytä lain sille esittämiä vaatimuksia.

Hakemus ei voi vesilain perusteella menestyä. Tämä johtuu useammastakin eri syystä, joista kolme keskeisintä ovat seuraavat:

- 1) Vesilain 3 luvun 21 §:n 1 momentin 4 kohta ja vesilain 18 luvun 3 a § on säädetty sovellettavaksi säännöstelyhankkeille ja muille vedenkorkeuksiin tai virtaamiin merkittävästi vaikuttaville hankkeille. Asia ilmenee lainkohtien sanamuodosta, hallituksen esityksestä ja muusta lainvalmisteluaineistosta. Kaltimon voimalaitos ei täytä lainkohtien asettamaa edellytystä, koska

voimalaitoksella ei säännöstellä Pielistä eikä muutoinkaan ohjata vesistön vedenkorkeuksia tai virtaamia.

- 2) Vaikka vastoin käsitystämme katsottaisiin, että em. lainkohtia voitaisiin lähtökohtaisesti soveltaa nyt esillä olevaan tapaukseen, niin Kaltimon voimalaitokselle ei voida antaa uusia lupamääräyksiä, koska luvan tarkistamisen edellytykset eivät täyty. Tulvasta tai kuivuudesta ei voi Pielisellä aiheutua sellaista yleistä vaaraa ihmisen hengelle, turvallisuudelle tai terveydelle tai muutakaan 3 luvun 21 §:n 1 momentin 4 kohdan tarkoittamaa vahinkoa.
- 3) Vastoin luvanhakijan vaatimusta vesitaloushankkeen lupamääräysten tarkistamista ja uusien määräysten antamista ei voida myöskään perustaa vesilain 3 luvun 4 §:n mukaisille luvan myöntämisedellytyksille. ELY-keskuksen lupahakemuksessa ei ole kyseessä uudesta vesitaloushankkeesta, jossa lupaharkinta tyypillisesti perustuu intressivertailulle. ELY-keskuksen hakemukselle pyritään muuttamaan jo lainvoiman saaneen vesitalousluvan lupamääräyksiä ja tällöin edellytetään laissa säädettyjen erityisedellytysten täyttymistä.

Itä-Suomen aluehallintoviraston päätös 16.4.2021 nro 34/2021

Antamallaan päätöksellä aluehallintovirasto muuttaa Kaltimon voimalaitoksen rakentamista koskevan Itä-Suomen vesioikeuden päätöksen 28.6.1979 nro 57/Va/79, siten kuin se Itä-Suomen vesioikeuden päätöksen 31.3.1988 nro 3/Ym II/88 mukaisesti muutettuna kuuluu, kohtaa B.1) ja kohdan B.2) ensimmäistä kappaletta.

Muutetut kohdat ovat teknisluonteisia, eikä luvanhaltijalla ole niihin huomauttamista.

Muutosten lisäksi aluehallintovirasto antaa Kaltimon voimalaitoksen käyttöön liittyvät uudet määräykset poikkeuksellisiin vesiolosuhteisiin varautumiseksi, lisäämällä Kaltimon voimalaitoksen rakentamista koskevaan lupaan uudet kohdat B.1A)–B.1D).

Uudet kohdat kuuluvat seuraavasti:

B.1A) Pielisen vedenpinnan nousua yli korkeustason N2000 +95,00 metriä ja aikavälillä 15.5.–31.10. laskua alle korkeustason N2000 +93,55 metriä saadaan estää tai vähentää poikkeamalla tilapäisesti luonnontilaa vastaavasta juoksutuksesta.

Poikkeusjuoksutuksen määrä saa olla enintään 500 m³/s ja vähintään 120 m³/s. Kahden kuukauden aikana järvilohen poikasten kuoriutumisaikakohdasta lukien poikkeusjuoksutus saa olla enintään 350 m³/s. Silloin, kun poikkeamisen aikana Pielisen luonnonmukaista vedenkorkeutta vastaava purkautuminen olisi ylärajoja suurempi tai alarajaa pienempi, on juoksutettava tämä vesimäärä.

Poikkeusjuoksutuksen määrän äkillisiä muutoksia on vältettävä. Kun juoksutus on yli 340 m³/s, poikkeusjuoksutuksen määrää saadaan muuttaa enintään 15 m³/s vuorokaudessa. Poikkeamisen aikana voimalaitoksen hetkellisen juoksutuksen muutoksissa ja hyyteen

muodostumisen estämisessä on noudattava kohdan B.1) toisen kappaleen määräystä.

B.1B) Pielisen luonnontilaa vastaavasta juoksutuksesta poikkeamisen on perustuttava ajantasaisiin Vuoksen vesistöalueen vesistöennusteisiin. Poikkeaminen ei saa merkittävästi heikentää poikkeusoloihin varautumista alueen muissa vesistöosissa.

Jos Saimaan vedenkorkeuden normaalivyöhykkeen ylittymis- tai alittumisuhka edellyttää Saimaan yli 800 m³/s:n tai alle 400 m³/s:n juoksutusta, Pielisen luonnontilasta poikkeavaa juoksutusta ei saa aloittaa. Jos Pielisen luonnontilasta poikkeava juoksutus on jo aloitettu, on siirryttävä Pielisen luonnontilasta vedenkorkeutta vastaavaan juoksutukseen. Kun tällöin Pielisen vedenkorkeuden nousu tulvatilanteessa tai lasku kuivuuden vuoksi on pysähtynyt, on Pielisen vedenkorkeus palautettava luonnontilasta korkeuteensa.

Saimaan ja Vuoksen juoksutussäännön tarkoittamassa tilanteessa, jossa Saimaan tulvan nousemista korkeustason NN+76,60 metriä yli tulee pyrkiä estämään tai tehokkaasti pienentämään ja samaan aikaan Pielisellä on poikettu luonnontilasta vastaavasta juoksutuksesta tulvan vuoksi, Pielisen juoksutuksia on pienennettävä niin, että tavoitteena on Pielisen luonnontilasta vedenkorkeuteen verrattuna enintään 10 senttimetriä alempi Pielisen vedenkorkeus.

Saimaan vesitilanteesta johtuvat Pielisen poikkeusjuoksutuksen määrän muutokset on ajoitettava mahdollisimman lyhyelle aikavälille, mutta noudattaen kohdan B.1A) kolmannen kappaleen määräystä.

B.1C) Poikkeuksellisen vesitilanteen päätyttyä on Pielisen vedenkorkeus palautettava vastaamaan sitä luonnontilasta vedenkorkeutta, joka vallitsisi ilman poikkeamista. Luonnontilasta vedenkorkeuden palauttamiselle on asetettava kohtuullinen tavoitepäivämäärä. Tavoitepäivämäärässä on otettava huomioon poikkeamisen aikana muodostuneen vedenkorkeuden ja luonnontilasta vedenkorkeuden välinen Pielisen varastotilavuuden erotus ja Vuoksen vesistöalueen vesitilanne.

Palautusjakson keskimääräinen palautusvirtaaman suuruus saadaan jakamalla havaittua ja luonnontilasta vedenkorkeutta vastaavan varastotilavuuden erotus (m³) palautusjakson pituudella (vrk). Vuorokauden keskivirtaama palautusjakson aikana on Pielisen luonnontilasta vedenkorkeutta vastaavan vuorokauden keskivirtaaman ja palautusvirtaaman summa, mikä saadaan ylittää tai alittaa enintään kymmenellä prosentilla.

B.1D) Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen on hyvissä ajoin, viimeistään seitsemän vuorokautta ennen poikkeamisen aloittamista, annettava tarpeelliset ohjeet UPM Energy Oy:lle ja Kuurnan Voima Oy:lle luonnontilasta vedenkorkeudesta poikkeamisen edellyttämistä muutoksista voimalaitosten juoksutukseen.

Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen on ilmoitettava luonnontilasta poikkeavan juoksutuksen aloittamisesta ja lopettamisesta voimayhtiöiden lisäksi Vuoksen vesistöalueen vesilain valvontaviranomaisille, kalatalousviranomaisille, Väylävirastolle, Metsähallitukselle, Järvi-Suomen uittoyhdistykselle sekä Joensuun, Lieksan ja Nurmeksien kaupunkien ja Kontiolahden ja Juuan kuntien ympäristönsuojeluviranomaisille.

Ennen poikkeamisen aloittamista ja tarvittaessa poikkeamisen aikana on Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen neuvoteltava poikkeustilanteen edellyttämässä laajuudessa Vuoksen vesistöalueen säännöstelystä vastaavien viranomaisten, saimaannorpan suojelusta vastaavan viranomaisen ja voimayhtiöiden kanssa tulevasta poikkeavasta vesitilanteesta, poikkeamisen edellytyksistä, arvioidusta kestosta ja luonnontilaiseen juoksutukseen palaamisen aikataulusta.

Valitus

UPM Energy Oy vaatii aluehallintoviraston päätöksen kumoamista, siltä osin, kun siinä on asetettu Kaltimon voimalaitokselle uusia lupamääräyksiä. Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen muutoshakemus on tältä osin hylättävä.

Perustelut

Päätös on lainvastaisena kumottava.

Uudistamme kaiken aikaisemmin puolestamme lausutun ja vaaditun, jonka lisäksi haluamme todeta seuraavaa:

Vesilain 3:21.1:n 4 kohdan ja vesilain 18:3a:n soveltamisala

Aluehallintovirasto laiminlyö päätöksen perustelemisen

Päätöksen perusteluissa ei lainkaan käsitellä em. vesilain 3:21.1:n 4 kohdan ja vesilain 18:3a:n soveltamisalan problematiikkaa.

Aluehallintoviraston päätöksessä lopputulosta perustellaan pelkästään toteamuksella, jonka mukaan ”Voimayhtiöiden 3) ja 4) muistutusten osalta viitataan ratkaisuun ja sen perusteluihin”.

Päätöksen perusteluvelvollisuus ei mielestämme tule täytettyä edellä mainitulla, jo varsin kuluneella ja mitäänsanomattomalla ilmaisulla.

Vesistöissä oleva rakenne

Muistutuksen johdosta antamassaan selityksessä ELY-keskus katsoo, että Kaltimon voimalaitos säännöstelypatoineen tulee tulkita sellaiseksi, hallituksen esityksessä mainituksi ”vesistöissä olevaksi rakenteeksi”, johon voidaan soveltaa edellä mainittuja lainkohtia. ”Hankkeen siis ei tarvitsisi nykytilanteessa vaikuttaa vesien määrälliseen hallintaan”.

ELY-keskus perustelee väitettään sillä, että hallituksen esityksen (HE 87/2013 vp) sivulla 16 olevaa listaa hankkeista, joihin sovellettaisiin kyseessä olevaa lainkohtaa ei ole tarkoitettu tyhjentäväksi, vaan siinä on esimerkinomaisesti lueteltu tärkeimpiä hankemuotoja:

”Tällaisia hankkeita olisivat erityisesti vesistön säännöstely ja muut vedenkorkeuksiin tai virtaamiin merkittävästi vaikuttavat toimenpiteet ja rakenteet vesistöissä sekä esimerkiksi laajamittainen vedenotto.”

Selityksen mukaan: ”Listassa mainitaan myös ’rakenteet vesistöissä’, minkä voidaan tulkita tarkoittavan Kaltimon voimalaitosta säännöstelypatoineen.”

ELY-keskuksen tulkinta on erikoinen ja paikkaansa pitämätön. ELY-keskus irrottaa käsitteen ”rakenteet vesistöissä” asiayhteydestään.

Siteeratusta kohdasta hallituksen esitystä käy selkeästi ilmi, että hallituksen esityksessä mainitut *muut toimenpiteet ja rakenteet vesistöissä* rinnastetaan säännöstelyhankkeisiin nimenomaan silloin, kun toimenpiteillä tai rakenteilla vaikutetaan vedenkorkeuksiin tai virtaamiin.

Hallituksen esityksen sivulla 8 esitellään esityksen tavoitteita ja keskeisiä ehdotuksia:

”Vesilakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan vesistön vedenkorkeuksiin ja virtaamiin vaikuttavien hankkeiden lupamääräyksiä voitaisiin tarkistaa tai antaa uusia määräyksiä, jos tulvista tai kuivuudesta aiheutuisi yleiseltä kannalta vahingollisia vaikutuksia, joita ei muulla tavoin voida vähentää. Laissa tarkoitettuja vahingollisia vaikutuksia olisivat yleinen vaara ihmisen hengelle, turvallisuudelle tai terveydelle, suuri vahinko yleiselle edulle taikka suuri ja laaja-alainen vahinko yksityiselle edulle.”

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että hallituksen esityksestä (HE 87/2013 vp) ilmenee täysin yksiselitteisesti, että vesistöissä olevilla rakenteilla tarkoitetaan nimenomaan sellaisia rakenteita, joilla vaikutetaan vedenkorkeuksiin tai virtaamiin.

Padotus- ja juoksutus selvitykseen valikoituvat vesitaloushankkeet

ELY-keskus katsoo, että padotus- ja juoksutus selvitys voidaan tehdä vesitaloushankkeille, joilla voitaisiin vaikuttaa vesien määrälliseen hallintaan tulva- ja kuivuustilanteissa. Tämä voi ELY-keskuksen näkemyksen mukaan tapahtua täysin riippumatta vesitaloushankkeen nykyisestä käyttötavasta ja sitä ohjaavasta lupamääräyksestä.

Hankkeen ei tarvitsisi nykytilanteessa vaikuttaa vesien määrälliseen hallintaan, vaan ”*pelkkä potentiaalinen ja todennäköinen vaikuttamismahdollisuuskin riittäisi*”

ELY-keskus viittaa hallituksen esityksen sivun 16 sanamuotoon, jonka mukaan: ”*Tarkasteltavina olisivat vesitaloushankkeet, joilla voitaisiin vaikuttaa vesien määrälliseen hallintaan tulva- ja kuivuustilanteissa.*”

ELY-keskus on tältä osin ymmärtänyt lainsäätäjän tarkoituksen väärin.

Kuten olemme jo edellä ja aikaisemmin lupakäsittelyssä osoittaneet vesilain 3:21.1:n 4 kohdan ja vesilain 18:3a:n soveltaminen edellyttää, että kyseessä on säännöstely tai muu vedenkorkeuksiin tai virtaamiin merkittävästi vaikuttava toimenpide tai rakenne.

Pykälään (vesilain 18 luvun 3 a §) asia on kirjattu seuraavasti:

”Selvityksessä on tarkasteltava sellaisia vedenkorkeuksiin ja virtaamiin vaikuttavia toimenpiteitä, jotka hankkeesta vastaava voi suorittaa vesitaloushanketta toteuttaessaan.”

Lain suorasta sanamuodostakin käy mielestämme selkeästi ilmi lainsäätäjän tahto: Tarkastellaan toimenpiteitä, joita hankkeesta vastaava voi suorittaa vesitaloushanketta toteuttaessaan. Kyse ei ole mistään potentiaalisesta tai teoreettisesta mahdollisuudesta, vaan juuri niistä toimenpiteistä, joita toiminnanharjoittaja faktisesti toteuttaa lupamääräysten sallimissa rajoissa.

Kaikista em. kriteerit täyttävistä hankkeista ei kuitenkaan ole tarkoituksenmukaista tehdä padotus- ja juoksutusselvitystä. Tarvitaan lisää kriteerejä, joiden avulla hanke(et) valitaan. Tähän liittyy myös ELY-keskuksen selityksessään viittaama kohta hallituksen esityksestä:

”Tarkasteltavina olisivat vesitaloushankkeet, joilla voitaisiin vaikuttaa vesien määrälliseen hallintaan tulva- ja kuivuustilanteissa.”

Riittävää ei ole, että säännöstelyhankkeella tai esim. vesistöissä olevalla rakenteella ohjataan vedenkorkeuksia tai virtaamia. Hankkeen tulee lisäksi olla teknisesti siten toteutettu, että sillä on kapasiteettia vaikuttaa vesien hallintaan ja mielellään jopa laajemmin kuin nykyinen käytäntö ja lupa sallii.

Tämän mukaisesti perusedellytykset täyttävistä hankkeista selvitys tehdäänkin vain niille vesitaloushankkeille, joiden avulla yksin tai yhdessä muiden vastaavien hankkeiden kanssa voitaisiin vaikuttaa vesien määrälliseen hallintaan tulva- ja kuivuustilanteissa.

Lainvalmisteluvaiheessa korostettiin nimenomaan eri omistuksessa olevien hankkeiden yhteensovittamista. Keskeinen lähtökohta uudistuksen tarpeellisuudelle oli se, että vesilaki on tarjonnut vain vähän keinoja hankkeiden yhteensovittamiseen vesistöalueella. Hankkeista puhutaankin lähes poikkeuksetta monikossa. Ks. HE 87/2013 vp, yksityiskohtaiset perustelut s. 16:

”Selvitys tehtäisiin yhteistyössä vesitaloushankkeista vastaavien kanssa. Tarkasteltavina olisivat vesitaloushankkeet, joilla voitaisiin vaikuttaa vesien määrälliseen hallintaan tulva- ja kuivuustilanteissa.”

Vesilain 3 luvun 21§:n 1 momentin 4 kohdan vahingot

Tältäkin osin aluehallintoviraston perustelut ovat puutteelliset, sivulla 96 todetaan seuraavaa:

”Pielisen tulvasta tai kuivuudesta voi aiheutua yleistä vaaraa ihmisen hengelle, turvallisuudelle tai terveydelle, suurta vahinkoa yleiselle edulle tai suurta ja laaja-alaista vahinkoa yksityiselle edulle.”

Päätös ei mielestämme tule perusteltua sillä, että toistetaan normin tunnusmerkistö.

Perusteluista ei ilmene, mitä lainkohdan tarkoittamia vahinkolajeja voisi tulvasta tai kuivuudesta aiheutua. Onko kyse siitä, että Pielisellä voi aiheutua yleistä vaaraa ihmisen hengelle, turvallisuudelle tai terveydelle vai voiko siellä aiheutua suurta vahinkoa yleiselle edulle tai suurta ja laaja-alaista vahinkoa yksityiselle edulle? Vai onko mahdollisesti kyse jopa siitä, että Pielisellä voi tulvasta tai kuivuudesta aiheutua kaikki lainkohdassa mainitut vahinkolajit? Tämä ei perusteluista käy ilmi.

Toki, päätöksen sivulla 93 luetellaan tulvan ja kuivuuden aiheuttamia seurauksia Pielisellä.

Perusteluiden mukaan vallitsevat vedenkorkeudet vaikeuttavat merkittävästi Pielisen vesiliikennettä, uittoa, yhdyskuntien ja teollisuuden tulvasuojelua ja rantojen virkistyskäyttöä. Merkittäviä tulvavahinkoja syntyy myös taajamissa ja haja-asutusalueilla. Tulvat vaikeuttavat vesiliikennettä ja rantojen käyttöä paikoin huomattavasti. Alhaiset vedenkorkeudet aiheuttavat Pielisen rantojen ja rantakiinteistöjen käytön, uiton, vesiliikenteen ja kalastuksen vaikeutumista sekä maisemahaittaa.

On yleisesti tiedossa, että tulvista ja kuivuudesta aiheutuu vesien eri käyttömuodoille vaikeutumista ja maisemahaittaa. Pielisellä aiheutuvat haitat, maisemahaitta mukaan lukien, eivät kuitenkaan ole sen laatuista eivätkä suurusluokaltaan niin mittavia mitä lainkohta edellyttäisi lupamääräysten muuttamiseksi. Päätöksen perustelut ovat hyvin suurpiirteiset. Mahdollisia vahinkoja ei konkretisoida eikä perusteluissa kuvata mahdollisten vahinkojen vakavuutta eikä kokoluokkaa.

Lainvalmisteluasiakirjoista saa hyvän käsityksen vaadittavien vahinkojen laadusta ja mittaluokasta. Hallituksen esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa sivulla 13 todetaan vahingoista seuraavasti:

”Tulvista voi aiheutua vaaraa ihmisten terveydelle ja turvallisuudelle esimerkiksi tulvavesien nopean nousun ja voimakkaiden virtausten vuoksi. Tulvista ja kuivuudesta yleiselle edulle aiheutuvat vahingot voisivat kohdistua esimerkiksi energiantuotantoon, liikenneyhteyksiin, vedenhankintaan tai muuhun yhteiskunnan toiminnalle välttämättömään infrastruktuuriin. Yhteiskunnan tärkeiden etujen turvaamiseksi on perusteltua, että vesitalousluvan haltijan oikeuksia voitaisiin lupamääräyksiä tarkistamalla tarvittaessa tietyin osin rajoittaa.

Yleiselle edulle aiheutuvien vahinkojen lisäksi lupamääräyksiä voitaisiin tarkistaa myös sellaisten vahinkojen estämiseksi, jotka kohdistuvat laajasti yksityisiin etuihin ja joilla voi olla huomattava taloudellinen merkitys.”

Hallituksen esityksen johdosta antamissaan lausunnoissa sekä ympäristövaliokunta, että maa- ja metsätalousvaliokunta korostivat

luvanhaltijoiden oikeusturvaa. Luvan tarkistamisen edellytykset tulee säätää laissa riittävän rajatusti.

Koska lupaa voidaan tarkistaa myös riittävän suureksi katsottavan tulvatai kuivuusriskin perusteella, eikä vain jo toteutuneiden olosuhteiden perusteella lainvalmistelussa kiinnitettiin erityistä huomiota siihen, miten potentiaalista riskiä tulee lainkohdan soveltamistilanteessa arvioida.

Kynnys on tältä osin asetettu suhteellisen korkealle. Tämä lähtökohta ilmenee esim. hallituksen esityksen sivulta 14:

”Ehdotuksen tarkoituksena on parantaa tulva- ja kuivuusriskeihin varautumista vesilain keinoin. Tulva- ja kuivuusriskillä tarkoitetaan tällaisen ilmiön todennäköisyyden ja siitä mahdollisesti aiheutuvien vahinkojen yhdistelmää. Harvinaisenkin tulva tai kuivuus voi aiheuttaa suuren riskin, jos siitä aiheutuvien vahinkojen määrä on riittävän suuri. Vastaavasti useinkaan toistuvasta tulvasta tai kuivuudesta ei välttämättä aiheudu kovin suurta riskiä, jos vahinkojen voidaan arvioida jäävän vähäisiksi.”

Lupaviranomaisen päätöksessä ei kuitenkaan edes pyritä arvioimaan ilmiön todennäköisyyttä ja siitä mahdollisesti aiheutuvien vahinkojen yhdistelmää.

Eri vahinkolajien keskinäistä suhdetta kuvataan päätöksen perusteluissa seuraavasti:

”Hakemukseen liitettyjen selvitysten perusteella suurin osa Pielisen tulvavahingoista aiheutuu tuotannollisista vahingoista, valtaosa Lieksan Kevätniemen sahalla ja Joensuun Enon Uimaharjun sahalla.”

Tämän perusteen osalta on todettava, että lainvalmistelussa nimenomaan korostettiin, että vesitalousluvan määräyksiä ei voida luvan haltijan tahdon vastaisesti muuttaa esim. teollisuuslaitokselle aiheutuvan tulvariskin vähentämiseksi. Hallituksen esityksessä sivuilla 13-14 todetaan asiasta seuraavaa:

”Sen sijaan luvan haltijan yksityistä etua ei voitaisi ehdotuksen mukaan loukata pelkästään toisen yksityisen edun suojaamiseksi. Perusoikeuksiin liittyvän suojan lisäksi tätä ei voitaisi pitää hyväksyttävänä myöskään riskeihin varautumisen vastuun ja siitä aiheutuvien kustannusten oikeudenmukaisen taakanjaon kannalta. Koska ehdotuksen mukaan luvan haltijalle aiheutuvat vähäistä suuremmat menetykset korvattaisiin ehdotuksen mukaan valtion varoista, tulisivat tässä tapauksessa yksityisenkin edun suojaamisesta aiheutuvat kustannukset valtion vastattaviksi. Myös eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta on tulvakorvausjärjestelmän uudistamista koskevassa mietinnössään (MmVM 31/2010 vp – HE 295/2010 vp) pitänyt tärkeänä yleistä periaatetta, jonka mukaan ensisijainen vastuu omaisuudesta ja varautumisesta sille aiheutuviin vahinkoihin on lähtökohtaisesti omistajalla itsellään. Määräyksiä ei näin ollen voitaisi

tarkistaa esimerkiksi yksittäiselle teollisuuslaitokselle aiheutuvan tulvariskin vähentämiseksi, jos laitoksen omistajalla olisi mahdollisuus omin toimenpitein itse huolehtia omaisuutensa suojaamisesta tulvalta sekä tarvittavan korvausturvan hankkimisesta”

Yhteenvedona voidaan todeta, että Pielisellä vedenkorkeuksien vaihtelut aiheuttavat monenlaista mieliharmia ja pinnanvaihtelut voivat myös vaikeuttaa vesien käyttömuotojen hyödyntämistä. Vedenkorkeuksien vaihtelusta aiheutuva haitta ei kuitenkaan ole niin mittavaa, eikä siitä aiheudu niin merkittävää vesilain edellyttämää vahinkoa, joka mahdollistaisi Kaltimon voimassa olevaa luvan muuttamisen vastoin luvan haltijan tahtoa.

Itä-Suomen aluehallintoviraston velvoittava päätös 23.7.2013

Päätöksen sivuilla 93-94 ratkaisua perustellaan seuraavasti:

”Pielisen osalta vakiintuneena käytäntönä on ollut, että tulva- tai kuivuustilanteen uhatessa yleisten haittojen välttämiseksi ELY-keskus on vesilain valvontaviranomaisena tarvittaessa hakenut vaarantorjuntasäännöksiin perustuvia määräyksiä poiketa Pielisen luonnonmukaisesta juoksutuksesta. Vesilain lupaviranomainen on antanut tulva- tai kuivuustilanteen vuoksi määräykset Pielisen poikkeusjuoksutuksesta yhteensä 12 kertaa vuodesta 1980 lähtien. Viimeisimmät tilanteet ovat olleet heinäkuussa 2013, huhti-kuussa 2018, kesäkuussa 2019 ja huhtikuussa 2020.

Itä-Suomen aluehallintovirasto velvoitti päätöksessään 23.7.2013 nro 47/2013/2 ELY-keskusta selvittämään mahdollisuudet vaikuttaa Pielisen haitallisen mataliin vedenkorkeuksiin muutoin kuin vaarantorjuntasäännösten perusteella. Vaarantorjuntatoimenpiteet on tarkoitettu poikkeuksellisia ja yllättäviä tilanteita varten. Pielisellä vaarantorjuntatoimenpiteitä on tarvittu melko usein.

ELY-keskus on tehnyt aluehallintoviraston määräämän selvityksen ja huomionnut samassa yhteydessä myös korkeista vedenpinnoista aiheutuvat haitat. Selvitykset on tehty riittävässä yhteistyössä Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen, Kaltimon ja Kuurnan voimallaitosten luvanhaltijoiden, vaikutusalueen kuntien sekä asianomaisten viranomaisten kanssa.

Selvitysten perusteella ELY-keskus on päätyntä vesilain 3 luvun 21 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaiseen menettelyyn Pielisen juoksutusmääräysten muuttamiseksi. Tämän perusteella ELY-keskus on tehnyt vesilain 18 luvun 3 a §:n mukaisen padotus- ja juoksutus selvityksen mahdollisuuksista vähentää tulvasta tai kuivuudesta aiheutuvia haitallisia vaikutuksia.”

Mitä ensinnäkin tulee em. siteeratun kohdan viimeiseen kappaleeseen, niin mikäli kuvaus todella vastaa prosessin etenemistä, niin päätöksenteko ei nyt ole ELY-keskuksessa tapahtunut lainsäätäjän edellyttämällä tavalla. Sääntelykokonaisuus lähtee siitä, että ensin tulee tehdä vesilain 18 luvun 3 a §:n mukainen padotus- ja juoksutus selvitys

ja vasta selvityksen valmistuttua ELY-keskus voi päättää siitä saattaako se vireille vesilain 3 luvun 21 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaisen menettelyn, eikä toisinpäin.

Mitä sitten tulee vuoden 2013 Itä-Suomen aluehallintoviraston päätökseen, niin on todettava, että päätöksessä ei ole ollut mahdollista viitata vesilain 3 luvun 21 §:n 1 momentin 4. kohtaan ja 18 luvun 3 a §:ään, koska em. lainkohdat eivät vielä silloin olleet voimassa. Ymmärrettävästi lupavirastolla ei muutoinkaan ole toimivaltaa saattaa vireille edellä mainittujen lainkohtien tarkoittamaa prosessia.

Lisäksi on huomattava, että niin sanottu vaarantorjuntasäännös eli vesilain 18 luvun 4 § on edelleen voimassa olevaa oikeutta. Sen soveltamisala kuitenkin poikkeaa vesilain 18:3 a §:n ja 21.1:n 4 kohdan muodostaman säännöskokonaisuuden soveltamisalasta.

Vesilain 18 luvun 4 §:ää voidaan soveltaa myös sellaisiin hankkeisiin, joilla ei vaikuteta vesistön vedenkorkeuksiin ja virtaamiin (kuten esim. Kaltimon voimalaitos).

Vielä on todettava, että 18:4 §:n nykyinen sanamuoto on tullut voimaan vasta 1.1.2014. Aikaisempi sanamuoto oli vahinkojen korvattavuuden osalta sallivampi. Toiminnanharjoittajat eivät ole halunneet kyseenalaistaa uhkaavien vaarojen suuruutta ja/tai laaja-alaisuutta, vaan ovat yleisesti ottaen suhtautuneet myötämielisesti vesilain 18:4 §:n käyttöön, vaikka siitä on voinut aiheutua tuotannon menetyksiä.

Lupamääräysten tarkistaminen perustuu virheellisesti vesilain 3 luvun 4 §:ään

Olemme jo aikaisemmin kirjelmässä lainanneet aluehallintoviraston päätöksen perusteluiden alkuosaa sivulta 96, jossa itse asiassa vain toistetaan vesilain 3 luvun 21 §:n 1 momentin 4. kohdan tunnusmerkistö.

”... tulvasta tai kuivuudesta voi aiheutua yleistä vaaraa ihmisen hengelle, turvallisuudelle tai terveydelle, suurta vahinkoa yleiselle edulle tai suurta ja laaja-alaista vahinkoa yksityiselle edulle....”

Perusteluiden loppuosa kuuluu seuraavasti.

”Kaltimon voimalaitoksen rakentamista koskevaan voimassa olevaan lupaan sisällytetyistä määräyksistä saatava hyöty on yleisen edun kannalta olosuhteisiin nähden merkittävä.”

Valittu sanamuoto mukailee vesilain 3 luvun 4 §:n 1 momentin 2 kohdan sanamuotoa:

”Lupa vesitaloushankkeelle myönnetään, jos:

2) hankkeesta yleisille tai yksityisille eduille saatava hyöty on huomattava verrattuna siitä yleisille tai yksityisille eduille koituviin menetyksiin.”

Perustelut ovat tältä osin hämmentävät. Vesilain 3 luvun 21§:n mukainen lupamääräysten tarkistaminen ja uusien määräysten antaminen ei tule perustua intressivertailuun, vaikka lupamääräysten tarkistaminen tai uusien määräysten antaminen ei saakaan sanottavasti vähentää hankkeesta saatavaa hyötyä (pois lukien turvallisuussyt).

Lupamääräysten tarkistaminen ja uusien määräysten antaminen tulee vesilain 3 luvun 21 §:n mukaan perustua, joko turvallisuussyihin tai siihen, että tarkistamisella pyritään estämään hankkeesta aiheutuvia vahinkoja.

Kuten jo muistutuksessa olemme todenneet hakija perustaa virheellisesti muutoshakemuksensa vesilain 3 luvun 4 §:ään. ELY-keskus ei ole lupakäsittelyn aikana muuttanut käsitystään.

Antamassaan selityksessä ELY-keskus toteaa seuraavaa: *”hakemuksessa tulee soveltaa kaikkia edellä mainittuja lainkohtia sillä vesilain 3 luvun 21 §:n 4 momentin (tarkoitettaneen momentissa) todetaan, että ‘Lupaviranomaisen on käsiteltävä asia soveltuvin osin kuten lupahakemus’.*”

Hakijan näkemys on erikoinen: Ensinnäkin 3 luvun 21 §:n 4 momentissa ei viitata vesilain 3 luvun 4 §:ään, sen paremmin kuin mihinkään muuhun yksittäiseen vesilain pykälään. Kyseissä lainkohdassa viitataan yleisesti kaikkiin niihin oikeusnormeihin, joilla ohjataan vesitaloushankkeiden lupamenettelyjä. Merkittävin osa näistä säännöksistä on koottu vesilain 11 lukuun, jossa käsitellään hakemusmenettelyä. Toiseksi kyseessä on puhdas menettelysäännös, josta ei voida johtaa ratkaisun aineellisoikeudellista sisältöä.

Ottaen huomioon, että hakijana esiintyy asiantuntijavirasto kyseessä ei liene lapsus, vaan lupaharkinta halutaan tietoisesti perustaa vesilain 3 luvun 4 §:n mukaiseen intressivertailuun.

Todennäköisesti ELY-keskus itsekin tunnistaa muutoshakemukseen liittyvät virheellisyydet ja heikkoudet ja tämän vuoksi haluaa ”vahvistaa” hakemustaan hankkeesta saatavilla yleisillä eduilla.

Päätöksellään ja sitä koskevilla perusteluillaan aluehallintovirasto joka tapauksessa hyväksyy hakemuksen perustelut.

Aluehallintoviraston päätös on siten tälläkin perusteella lainvastainen ja on sen vuoksi kumottava. Vesilaki ei anna lupaviranomaiselle toimivaltaa lupakäsittelyn yhteydessä ”kehittää” uusia lupaperusteita. Lupaharkinnan on perustuttava siihen sovellettavan vesilain säännöksiin.

Valituksen täydentäminen ja vastaselityksen antaminen

UPM Energy Oy varaa itselleen oikeuden myöhemmin täydentää valitustaan sekä liittää siihen asiantuntijalausuntoja.

Lisäksi pyydämme, että yhtiölle varataan tilaisuus antaa vastaselitys mahdollisten lausuntojen ja vastineiden johdosta.

Päätöksen lähettäminen

Vaasan hallinto-oikeuden päätös pyydetään lähettämään valittajalle etusivulla mainittuun osoitteeseen ja sähköpostilla asiamiehelle

████████████████████

Helsingissä 21. päivänä toukokuuta 2021

UPM Energy Oy

Laati

████████████████████

OTK, varatuomari

Liitteet

Valtakirja
Itä-Suomen aluehallintoviraston päätös Nro 34/2021,
Dnro ISAVI/2158/2019